

Van jeugdzorg naar familie­zorg voor effectievere hulp

door Hans Niewenhuis

De transformatie van de jeugdzorg is nog in volle gang. Te veel jeugdigen doen een beroep op hulp. Het budget van gemeenten staat onder grote druk. De grenzen zijn bereikt. De behoefte aan een duurzaam effect van financieel haalbare jeugdzorg neemt toe: meer voor minder. Hans du Prie, bestuurder van iHUB, een alliantie van Altra, de Opvoedpoli, Horizon en de Nieuwe Kans, is van mening dat effectieve jeugdzorg niet alleen om de jeugdigen draait, maar om het hele gezin. “We vinden het belangrijk om ouders als eerstverantwoordelijken te versterken in hun ouderlijke rol. Kinderen en ouders moeten in samenhang begeleid en behandeld worden. Bij een dergelijke integrale gezinsaanpak zou je dus ook naar integrale financiering moeten kijken. Dat is effectiever en duurzaam.”

KIND NIET LOS TE ZIEN VAN HET GEZIN

Een kind is onlosmakelijk verbonden met zijn gezin, daarom moet de focus van jeugdzorg naar gezinszorg. Of kinderen zich positief kunnen ontwikkelen en veilig kunnen opgroeien, hangt voor een belangrijk deel van de ouders af. Zij zijn de basis van waaruit het kind zich ontwikkelt. Het is belangrijk dat ouders verantwoordelijk blijven en kinderen binnen het gezin kunnen opgroeien. Problemen kun je niet oplossen met alleen hulp aan het kind: kinderen en ouders moeten in samenhang begeleid en behandeld worden. Dat is effectiever en werkt langer door, zelfs over generaties heen.

INTEGRALE FINANCIERING VEEL EFFICIËNTER

Jeugdhulp is gericht op het kind en de ouders in hun ouderrol. Maar de ouderrol wordt beïnvloed door hoe het met ouders zelf gaat. Wanneer ouders te maken hebben met eigen psychische en maatschappelijke problematiek of als er problemen tussen partners zijn, heeft dat grote impact op de kinderen in het gezin. Dat jeugdzorg en volwassenenzorg niet worden samengevoegd tot familie­zorg is volgens Harvey Sandriman, regiodirecteur iHUB Amsterdam, deels een kwestie van geld: “Jeugdzorg wordt apart gefinancierd. Daar kan niet ook nog de behandeling van de rest van het gezin mee worden betaald, dan krijg je budgetoverschrijdingen in de jeugdzorg, zoals in veel gemeenten het geval is. Bij een integrale gezinsaanpak zou je dus ook naar integrale financiering moeten kijken.”

JEUGDHULP EN VOLWASSENENZORG ECHT SAMENBRENGEN

Heidi Offerman, inhoudelijk adviseur bij Altra: Een integrale gezinsaanpak is logisch en hard nodig. Huiselijk geweld is een goed voorbeeld. Als er huiselijk geweld in een gezin speelt, dan staat de veiligheid van kinderen in het gezin onder druk en wordt er jeugdhulp geboden. Maar de oorzaak ligt bij de volwassenen. Zij hebben hulp nodig om hun emoties en impulsen beter te hanteren en ruzies niet meer te beslechten met geweld. Daar is dan volwassenenzorg voor nodig. Zo help je kinderen en gezinnen duurzaam verder. Dat bij elkaar leggen van hulp kent allerlei hobbels: jeugdhulp kan juridisch worden opgelegd als dat nodig is voor de veiligheid van kinderen,

bij volwassenenzorg kan dat niet. Terwijl volwassenen de cruciale factor zijn voor het opvoeden van kinderen. Jeugdhulp kent geen eigen financiële bijdrage. Volwassenenzorg wordt betaald uit de zorgverzekeringswet en heeft een eigen financieel risico. Voor gezinnen in armoede is dat een hoge drempel. En volwassenenzorg heeft lange wachtlijsten. Je kan dan bijvoorbeeld wel starten met jeugdhulp, maar de hulp voor de ouders kan niet van start gaan. En dat heeft risico's. Als bijvoorbeeld een verwarde moeder lang moet wachten op hulp, kan het voor haar baby thuis zo onveilig worden dat een tijdelijke uithuisplaatsing onvermijdelijk wordt. Dat is niet in het belang van het gezin en ook niet kosteneffectief. Er is dus alle reden om te komen tot integrale familie­zorg.

CREATIEVE OPLOSSINGEN GEVONDEN

De alliantie zoekt het vooralsnog in heel intensief samenwerken, en initiatieven ontwikkelen om de problemen bij gezinnen beter aan te pakken. Zo is er FamilieKracht, dat zorgt voor een veilige en gezonde omgeving voor de

kinderen en jongeren. Jeugdhulp en schuldhulp werken vanuit één team samen om de stress te verminderen, zodat er rust in het gezin ontstaat. Een ander initiatief is 'Jeugdspecialist in de buurt', dat is gericht op gezinszorg in de wijk en samenwerkt met basiszorg. Het is de bedoeling om gezinsproblemen al in een vroeg stadium te signaleren, om te voorkomen dat ze uit de hand lopen. Ook het onderwijs speelt daarbij een belangrijke rol om jongeren een basis voor de toekomst te geven.

Sandriman: “We zijn bevlogen en vinden creatieve oplossingen om de zorg bij elkaar te krijgen. De financiering van jeugdwet en WMO zijn al dichter bij elkaar gekomen omdat beiden onder de gemeenten vallen. De zorgverzekeringswet is nog moeilijk te verbinden. Dat ligt bij beleid en politiek.”

OOK HET HELE GEZIN OPNEMEN IS MOGELIJK

In uiterste gevallen, als het thuis helemaal niet meer gaat, kan een kind uit huis geplaatst worden. Ook daar kan familie­zorg een alternatief zijn. Peter Houweling, regiodirecteur van iHUB in Gelderland-Utrecht, is zes jaar geleden in Harreveld een laagdrempelige gezinsbehandeling gestart. Een oude kantoorruimte werd omgebouwd tot een aantal woonunits. Daarin worden hele gezinnen voor drie maanden opgenomen, dus niet alleen het kind uit huis geplaatst, wat vroeger meestal gebeurde. “De gezinnen zorgen voor zichzelf, maar krijgen ondersteuning van onze gezinsbegeleiders. Die richten zich vooral op de ontwikkeling van de ouders. Zij krijgen trainingen om beter om te kunnen gaan met de thuissituatie, en krijgen feedback van de gezinsbegeleiders. Het gezin raakt zo beter op elkaar ingespeeld, wat met uithuisplaatsing van alleen het kind niet mogelijk is.” De methodiek

is erg succesvol. Als de gezinnen weer teruggaan naar hun eigen huis kunnen ze nog een beroep doen op de wijkteams, want basishulp is dan meestal voldoende. “Natuurlijk zijn niet alle kinderen met gezinsbehandeling te helpen. Maar als bij complexe kinderproblemen uithuisplaatsing nodig is, houden we die liefst zo kort mogelijk.”

iHUB is een alliantie van Altra, de Opvoedpoli, Horizon en Nieuwe Kans. Zij werken samen aan verbetering van de jeugdzorg, het speciaal onderwijs en de jeugd-ggz.

